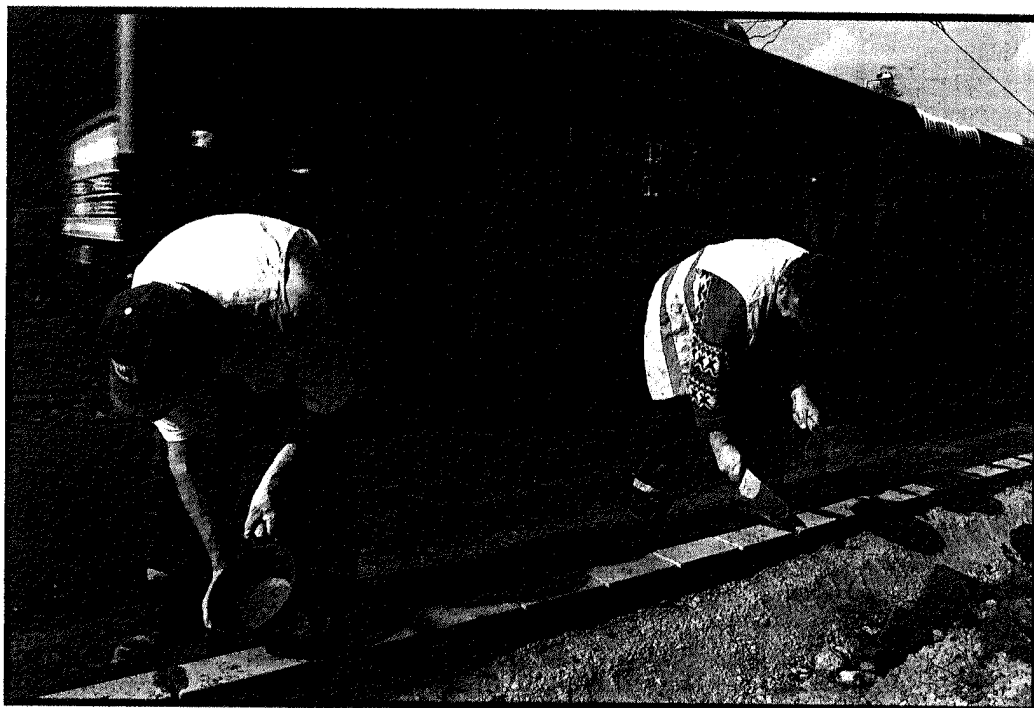

Szürke- és feketegazdaság Magyarországon

Se vele, se nélküle

A hazai gazdaságban a termelés közel negyede a fekete és a szürke zónában zajlik. Ha az állam teljesen birtokba vehetné ezt a területet, akár a 16. havi nyugdíjra is futná. Ám a sötét zugok kiséprése nem egyszerű feladat: a túl radikális és meggondolatlan fellépés ágazatokat dönthet romba, és az egekbe emelné az inflációt.

Fotó: Sióréti Gábor

HOGYHOGY FEKETE? SÁRGA MEG KÉK

„A szürke- és feketegazdaság aránya 2006-ban a GDP 17-18 százaléka volt, ami 3700 milliárd forintot jelent. A fejlett országokban 7-8 százalékra teszik a szürke- és feketegazdaság részesedését, amelyet folyamatosan próbálnak tovább leszorítani” – olvasható a Pest Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (PMKIK) pár hónapja kiadott közleményében. Az egyre súlyosabb gondokat okozó jelenség már nemcsak a bevételektől eleső államot, hanem a gazdaság szereplőit is komolyan aggasztja: hiszen a tisztességesen gazdálkodó cégek versenyhátrányba kerülnek a piacon.

A magyarországi vállalatok nagy része mindent megtesz azért, hogy forgalmának, bevételeinek egy szeletét elrejtse az állam elől: adócsal, áfával trükközik, kreatívan könyvel, külföld-

re menekíti a vagyonát, feketén dolgoztatja az alkalmazottait, rosszabb esetben csempészárúval vagy hamisított termékekkel üzleltel.

A feketegazdaság méretét gyakorlatilag lehetetlen felmérni, a fentebb olvasható – más kalkulációk szerint a GDP 30 százalékát kitevő – becslés némi tényen és jó adag spekuláción alapul. Ráadásul a becslést – és a hatékony felderítést – nagymértékben nehezíti, hogy a nyilvántartási rendszerek hiányosak, az egyes tételek bontása tökéletlen, a különféle hivatalok adatai összevetetetlenek (*részletesen lásd Bélből és fizetésből című keretes írásunkat*).

Nemcsak a nagyságát és közgazdasági hatásait nehéz felmérni, de még meghatározni sem könnyű, hogy mit értünk fekete- vagy szürkegazdaság alatt. A szakemberek az angolszász ter-

minológia alapján többnyire a legálisan termelő, de „meg nem figyelt gazdaságot” tekintik sötét zónának, míg mások ide sorolják a bűncselekményekből (drog- és fegyverkereskedelem, prostitúció, csempészet stb.) származó áruk és pénzek áramlását is. A PMKIK számításai szerint a „rejtett” gazdaság formái közül a következők fordulnak elő a leggyakrabban: foglalkoztatás bejelentés nélkül (30 százalék), számla nélküli szolgáltatás (20 százalék), illetve bérezési viszszaélések (17 százalék).

Az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség (OMMF) által feltárt szabálytalanságok alapján feketemunkailag az építőipar a legfertőzöttebb, de a mezőgazdaság, a szolgáltatásipar és a vagyonvédelem is vastagon érintett. 2007 első felében 16,5 ezer, 2008 azonos időszakában pedig közel tízezer bejelentetlen munkást találtak az építkezéseken. A csökkenés az

egyre gyakoribb ellenőrzéseknek

köszönhető, ugyanakkor komoly visszatartó erő az a 2007-ben bevezetett szabály, amely kimondja: ha nem tudják megállapítani, hogy melyik alvállalkozó dolgoztatja a fülön csipett feketemunkást, akkor a fővállalkozót terheli a felelősség.

Ám a szakemberek szerint ez csak átmeneti siker, az építőipar egy éve tartó zuhanórepülése (*lásd: „Életügyét semmibe sem vették”, Magyar Narancs, 2008. április 17.*) a cégek jó részét előbb-utóbb „illegálisba” kényszeríti. „Kódolva van a rendszerbe a feketetés, az ágazat szerkezeti sajátosságai és a mélyülő válság miatt szinte lehetetlen kitörni az ördögi körből” – állítja Tolnay Tibor, az Építési Vállalkozók Országos Szövetségének (ÉVOSZ) elnöke. A legfőbb gond, hogy a nagyvállalatok többsége bizonyos értelemben projektcégeként működik néhány tucat alkalmazottal és csekély gépparkkal. Megszerzik a beruházásokat, elvégzik a tervezést, ám a tényleges munkát a holdudvarukba tartozó több száz kisvállalkozóval bonyolítatják le, akikből nincs hiány: több mint 80 ezer tolong a

piacon, egymás árait letörve versengenek a nagyok megrendeléseirért. Csakhogy a fejtől búlik a hal: például az állami megrendeléseknél már a közbeszerzési pályázatokon zajló verseny lenyomja az árakat, a nagyok eleve olyan összegekért vállalják a munkát, amiből nem lehet tisztességesen kihozni a projektet. Tehát keveset – esetenként semmit sem – fizetnek az alvállalkozóknak, akik az anyagbeszállítókön spórolnak (azok meg a számlázás mellőzésén) és a munkásaikon. Végül a megrendelőn csattan az ostor: az állam komoly adó- és járulékbévételektől esik el, nem beszélve az évtizedekkel később jelentkező nyugellátási gondokról.

Az építőipar másik rákfenéje a felújítási munkálatok területe: nehéz olyan kőművest, vízszelőt, mázólot találni manapság, aki hajlandó számlát adni az elvégzett melóról; ráadásul bolond, aki kér, hiszen a mester ilyenkor az áfát is felszámolja. Ezt figyelembe véve a kabinet száz ezer forint erejéig adókedvezményt fog biztosítani a felújításokra, ám ezért számlákat kell gyűjteni (a tehetősebbek nem élhetnek e lehetőséggel). Tolnay szerint le kellene vinni 6-8 százalékra a felújítási munkák áfáját, ami érdekelttenné a megrendelőket a számlakétesben, hiszen így garanciához juthatnának. Ezt azonban az adószakértők élesen bírálják, ugyanis ilyen alapon minden tevékenységnél forgalmi adót lehetne csökkenteni – és 2006-ban már volt egy hatástalan áfacsökkentés, ami aztán újabb adóemeléshez vezetett.

Hülvely István, a Hunguest Hotels Zrt. vezérigazgatója, a Turisztikai és Vendéglátó Munkaadók Országos Szövetségének elnöke szerint a „horrorisztikus” adminisztráción kívül a túl

adóztatás magyarázza a versenyképtelenséget, s ebből adódóan a számla nem adásra, valamint a fekete foglalkoztatásra való hajlandóságot. A szállodaipar bevételeinek 70-75 százaléka ugyanis a külföldi vendégektől jön, tehát olyan speciális szektornak tekinthető, amely úgy exportál, hogy idehaza van a teljesítés. Így viszont az egyéb exporttevékenységekkel ellentétben áfát kell a termék után fizetni. Két éve ezt fel emelték 12 százalékról 20-ra, de a kevés levonható tétel miatt az iparüzési adóval együtt 22 százalék az induló teher. Miközben – éppen az említett specifikum miatt – az ágazatot máshol kedvezményezik: Franciaországban 5,5 százalék az áfája, Olaszországban most vitték le 10-ről 8-ra, Spanyolországban, Lengyelországban, Montenegróban 7, Csehországban 9, Ausztriában 10 százalék – sorolja a példákat Hülvely. Az így adódó 10-15 százalékos versenyhátrány ráadásul egyre inkább a hazai vendégek döntéseit is befolyásolhatja, amikor egy hosszú hétvége vagy egy gyógykezelés helyszínéről dönt.

A szálláshely-szolgáltatásban és a vendéglátásban is megfigyelhető, hogy minél kisebb egy vállalkozás, annál inkább érintett a „feketetésben”. Ez nem csak az alapvető méretgazdaságossági viszonyok, a sok kicsi nehezebb ellenőrizhetősége és az – elsősorban külföldi érdekelttségű – nagyok presztízszempontjai miatt van így. Lényeges, hogy például egy nemzetközi szállodaláncnak több tagja, s azokon belül is több értékesítési helyszíne van (étterem, bár, üzletek), amelyeket nyilván nem tud a tulajdonos személyesen felügyelni. Amikor bármelyik helyen számla nélkül értékesítenek az alkalmazottak, akkor többnyire egyúttal a tulajdonost is

meglopják, ezért az utóbbi saját érdekében maga is ellenőrzi a számlaadást. Ahol viszont a tulaj a pénztáros, ott könnyen lehetséges csak az államtól „elvonni”.

Viszonylag kevés a feketemunkás a kereskedelemben. A nagyobb probléma itt az áruk ellenőrizetlen áramlása, a számlaadás elmaradása. „Becsléseink szerint az ágazat 15-20 százaléka, különösen a zöldség-gyümölcs, a textil és az adathordozók kereskedelme érintett” – nyilatkozta lapunknak Feiner Péter, az Országos Kereskedelmi Szövetség elnöke, a Spar Magyarország Kft. ügyvezető igazgatója. Bár sokszor előfordul, hogy az élelmiszerláncoknál a hatóságok romlott, rosszult tárolt, durva esetben visszadátumozott terméket találnak, ebben a gazdák által gyakran kárhozottatott multik

kevésbé érintettek

Annál inkább az ágazatban ténykedő nyolcezer kisvállalkozás. Egyes szakemberek szerint elgondolkodtató, hogy a legnagyobb forgalmat nem a nyugati cégek – kivétel az első helyen álló Tesco –, hanem a több száz kft.-ből összeálló, franchise-rendszerben működő hazai láncok bonyolítják. Komoly gond, hogy az üzletek jelentős része – sokszor egy garázsban működő – családi kényszervállalkozás, amely a legkisebb hatósági vegzálást is megsínyli. Őket egyébként is sújtja a nagyok versengése: van olyan lánc, amelyik már a falvakban is terjeszkedik.

A legtöbb botránnyat persze a különféle piacok okozzák, itt főként az állótermelők, a ruhákat, bővölt áruló kereskedők a „bűnösök”. Őket a különféle („Kikelet”, „Csillagszóró”) hadműveletek során egyre gyakrabban vizsgálják az együttműködő hatóságok, ám az eredmény kétséges. Sokszor be sem lehet hajtani rajtuk a bírságot, a csempészek fantomcégek mögé bújnak, ha valamelyikük megbukik, máris kettő áll a helyébe. „Amikor az ellenőrök megjelennek a piac bejáratánál, a hangszóró bemozdja, hogy »forró kakaó kapható a Gizi-büfében«, mire a konténerek fele bezár” – mondta a Narancsnak Feiner. Megoldást talán a józsefvárosihoz hasonló telepek felszámolása jelenthetne, esetleg be kellene vezetni azt az elvet, amely szerint a piacterület tulajdonosai felelősek a bérlők ténykedéséért.

A nagyobb és a kisebb mezőgazdasági vállalkozások közteherviselésében még a többi ágazathoz képest is hatalmas a különbség. A termékek kétharmadát előállító társas vállalkozások és nagyobb egyéni gazdák döntően számlával értékesítenek, ha pedig exportálnak, akkor az eredetvédelem miatt az utolsó grammokkal is el kell tudni számolniuk. Az egyéni gazdálkodók többsége ez alól hivatalosan fel van mentve, emiatt működésük láthatatlan a költségvetés számára, mondhatni, számukra a köztehermentesség a versenyképesség jogszabályokban lefektetett záloga. Nagyobbik részüknek – több

BÉLBŐL ÉS FIZETÉSBŐL

Bár sokat sejtető az adóbevallások száma (megközelítőleg 4,5 millió magánszemélyről feltételezi az APEH, hogy volt valamiféle jövedelme 2007-ben), a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) munkaerő-felmérése (a munkaerőpiacon megjelenő gazdaságilag aktívák száma: 4,2 millió) és az adófizetésre kötelezettek száma (3,66 millió) közötti különbség a rendszer működéséről keveset árul el. Hiszen a 4,5 millióban benne vannak azok a gyerekek, akiknek a nevére valamiféle jövedelmet írtak – „adóoptimalizálás” céljából –, a minimálbér nagyságú vagy az alatti jövedelmet bevallók (1,04 millió személy) közül pedig sokan zsebbe kapják a fizetésük egy részét. Az adófizetésre kötelezettek között viszont ott vannak azok a nyugdíjasok, akik az ellátásuk mellett fehéren dolgoztak, a munkavállalók 4,2 milliós táborából pedig hiányoznak az „eldolgozató” 64 év felettek. Mindenesetre a gazdaságilag aktívák masszív része idénymunkában és rendszerint feketén dolgozik (segélyezett, nyugdíjasok, diákok).

Egy másik kiindulási alap a biztosítottak száma lehetne. Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) nyilvántartása szerint 2007 elején egymillió embernek volt tisztázatlan a jogviszonya. Ebből 2008 elejére már csak 470 ezer delikvens maradt – őket az APEH és az OEP folyamatosan vizsgálja. Becslések szerint százezer körül lehetnek azok, akik teljesen „láthatatlanok”, nem beszélve azokról, akik a felszólítás hatására befizetik ugyan az 5900 forintos hozzájárulást maguk után, de nem tudni, hogy ezt az összeget honnan teremtik elő. Szintén sokat sejtő a személyi jövedelemadóból visszaszámolt és az áfából következtetett adóalap közötti különbség, ami a GDP 20 százalékát teszi ki. Ez a feketén szerzett, de fehéren elköltött pénzmennyiségre utal, ami persze nem tartalmazza a feketén, számla nélkül elköltött summát. A különféle hatósági vizsgálatokból a gazdaság egészére következtetni nem lehet, viszont a százmilliárdos adókülönbségetek, a százmilliós bírságok önmagukért beszélnek.

mint 400 ezer gazdálkodónak – östermelői igazolványa is van. Ők nem kötelesek belépni az áfakörbe, ha megteszik, 12 százalék kompenzációt kapnak. Évi 600 ezer forintos forgalomig adómentesek (tavaly óta minimális egészség-biztosítási járulékot kell fizetniük), de 7 millióig – ami a házastárs és a nagyszülők bevonásával egyből felugrik évi 28 millióra – nem kell adóbevallást készíteniük. Tehát korántsem csak a hétvégi piacon két tyúkot és három karalábét kínáló nyugdíjas kistermelőkről van szó, hanem a hazai földterület felén tevékenykedő termelők köréről. A rájuk épült iparághoz tartoznak a gépekkel bérmunkát végző vállalkozók, feketevágóhidak, kereskedők – mindahányan bemenő és kimenő számlák nélkül. Magyarországon az előállított mezőgazdasági termékek 25-30 százalékát feketén forgalmazzák, de e helyzettel a politika – pártszínezettől függetlenül – nem tud és nem mer semmit sem kezdeni.

A legsötétebb zóna persze a korrupció, az adócsalás és a bűnből származó pénzek tisztára mosása. Közismert, hogy az olajozásból szerzett milliárdok jelentős része ma már a „tisztá” gazdaságban pörög. A legegyszerűbb megoldás a számlagyártás (mint például a vécseési számlagyár) vagy az áfacsalás. Az utóbbinál bevett trükk a nagy értékű áruk EU-ban való mozgatása, majd a forgalmi adó – akár többszöri – visszaigénylése: mivel a tagországok adóhatóságai nincsenek megfelelően összekapcsolva, szinte

lenyomozhatatlan a csalás

Az világhoz szerzett összegek tisztára mosásához többnyire bankokat használnak fel: a gyanús háttérű pénzintézetekből (például a Kajmán-szigetektől) utalgatják a pénzt a tisztább, gyanútlanabb bankokba – ezt több országon is keresztül futtatják, illetve annyiszor ismétlik, amíg a steksz hófehér lesz. Magyarország csak az EU hosszas unszolására, a csatlakozás előtt szánta rá magát az erre vonatkozó szabályok szigorítására.

A második Gyurcsány-kormány ért el sikereket a gazdaság fehéritésében – ezt még a más-kor kritikus ellenzéki szakpolitikuskos is elismerik. A miniszterelnök által felkért háromtagú független bizottság februárban megállapította: „2007-ben a kifehéredés következtében elszámolható nettó államháztartási többletbevétel mintegy 73–93 milliárd forintba tehető”. Komoly összegeket hoztak az államháztartási konyhára a vagyonosodási vizsgálatok, a színlelt szerződések ellen folytatott háború, a munkaügyi ellenőrzések, a dupla járulékalap bevezetése, az egészségügyben a biztosítottak nyilvántartásának rendbetétele. Mindössze 6,7 milliárddal kellett emelni az illetékes hatóságok költségvetését, hogy 29 milliárddal fehéredjenek az szja-bevételek, 47 milliárddal a tb-járulékok és 20 milliárddal a jövedéki adó.

Am a siker csak az ellenőrzés fokozásának és a szabályok szigorításának köszönhető. Ezek hatása véges, a szigorításnak, a bírságoknak pedig egy idő után nincs visszatartó erejük. „A létszámemelkedésnek is köszönhetően nőtt az eredményességünk, 2002 és 2007 között 11 ezerről 72 ezerre emelkedett a feltárt bejelentés nélküli foglalkoztatások száma. De még így is csak a munkáltatók 5 százalékát értük el, az uniós ajánlás évente 10 százalék” – mondta lapunknak Végh Lajos, az OMMF vezető főtanácsosa. László Csaba, a KPMG adópartnere, volt pénzügyminiszter szerint vigyázni kell, hogy a fokozott ellenőrzés ne teljesen az illegális irányba tolja el a vállalkozókat. Ha az adóhatóság mindennap kiszáll a sarki fodrászhoz, az üzletvezető előbb-utóbb bezárja a boltot, és a lakásán folytatja az ipart, immáron feketén.

Van, ahol az ilyesmi már nem is pusztán elméleti lehetőség. Raskó György agrárközgazdász, nagyvállalkozó a Narancsnak kifejtette: a nagy kézimunka-erőt igénylő idénymunkáknál a legális foglalkoztatás költségeit megfizető gazdálkodó teljességgel versenyképtelen. Ugyanis a hatóságok gyakorlatilag mindenhol szemet hunynak a feketefoglalkoztatás felett, míg idehaza a szigorú intézkedések átlagon felüli közterhekkel párosulnak. „Kaliforniában az eperszezonban csak mexikói illegális munkást látni, érdekes módon akkor nem mászkálnak amerikai határőrök az eperföldek közelében. Spanyolországban marokkóiak szedik a narancsot, Olaszországban románok a dinnyét, őket sem ellenőrzik. Nálunk azt találták ki, hogy kapjuk el a munkásokat, inkább ne is legyen termelés. Mennyivel okosabb, ha az állam a már létreho-

zott érték után szedi be a jussát.” A szakember állítja, hogy emiatt konkrétan egyetlen olyan élőmunka-igényes tevékenység sincsen az ágazatban, amit legalísan nyereséggel elő lehet állítani; már az olyan, egyébként jövedelmező terményeknél sem, mint a spárga vagy a boglyós gyümölcsök. „Vannak olyan, hajléktalanok tulajdonában levő munkaerő-közvetítő cégek, amelyeket a szabályozás kijátszására működtetnek, de mi ilyenekkel nem léphetünk kapcsolatba. És sok magyar nagy gazdaságban hasonlóan gondolkodnak, ezért látszik a statisztikából, hogy e tevékenységek sorra szűnnek meg. Azt mondják, ha a magyar államnak az a jó, hogy csökken a foglalkoztatás,

akkor ráállunk

a legkényelmesebben termelhető búzára, kukoricára és olajos magvakra, felvesszük az uniós támogatást, ami kifejezetten ezekre a növényekre van, és nem foglalkoztatunk egy embert sem fölöslegesen. A nagyüzem csak pár kombájnos és traktorost alkalmaz, azt még elbírija. A mi cégünknel is volt burgonya, borsó, szőlő, vetőmag-kukorica. Mindet felszámoltuk.”

A feketefoglalkoztatáson kapott vállalatokat – 2006 szeptembere óta 22 ezer céget – kizárják a közbeszerzésekből, nem kaphatnak támogatást. Am a rendszerszerű szemlélet hiánya miatt a következő lépés már nincs végiggondolva: a vállalkozók fantomizálják az inkriminált társaságokat, újakat hoznak létre vagy vesznek – javítani kellene a cégbírók munkáját, tisztázni az ügyvezetők felelősségét. Ugyanígy keresztül kell verni a parlamenten a pártfinanszírozási terve-

ADJONISTEN, FOGADJISTEN

A kereskedelembe dolgozók valóságos rémtörténeteket tudnak az illegális vágóhidak előtt parkoló, cégjelzéssel ellátott kamionokról. Az is sokat elárul az ágazatban uralkodó viszonyokról, hogy a boltok csak egy töredéke tart kártyaleolvasót – így ellenőrizhetővé válna a forgalmuk –, ahol pedig van, gyakran előfordul, hogy az eladó felajánlja, kedvezményt ad, ha a kedves vevő készpénzben fizet. Persze az ellenőrzésre hivatott szervnek feltűnhet a számlával „lefedetlen” áru, de ilyen hibát egy tapasztalt kereskedő nem követ el. Mindig annyi terméket tart a polcokon, telepen, amennyit le tud „papírozni”. A feketén szerzett árut ugyanis a titkos raktárában őrzi, ahonnan folyamatosan feltölti a készletet. Ugyanígy arra is vigyáz, hogy ne legyen annál kevesebb portéka a boltban, mint amennyit a pénztárgépbe beütött. Ha valamit eltéveszt, hívja a gép fekete dobozát megbuherálni képes szerelőt – elég felcsapni ehhez egy apróhirdetési újságot.

A feketegazdaság legmegfoghatatlanabb szintjét a ház körüli munkák jelentik: nyelvtaná-

rok, bébiszitterek, szakácsok, takarítók, sofőrök százai nem fizetnek adót a tevékenységük után. Nem jelentéktelen úri mulatságról van szó, a felső középosztálytól felfelé ismét divatba jött az inas- és cseléd tartás. Bár Magyarországon a képviselők egyelőre csak a költségterítésükkel trükköznek, az Egyesült Államokban már szenátorok buktak bele abba, hogy illegális mexikói bevándorlót alkalmaztak kertészként.

A legszebbek persze a klasszikus esetek. Egy olasz tulajdonú bank itteni igazgatójának házat bérel a cég a Rózsadombon, a bérleti díjat átutalással fizetik. A bérbeadó rendszeresen jelentkezik, hogy ő inkább készpénzben szeretné megkapni a bérleti díjat, mert akkor nem kellene utána adóznia. Az olasz nem érti, hogy a nem éppen csóró tulajdonos az olaszországinál kisebb adót miért nem akarja befizetni, és hogyan lehet az illet egyáltalán komolyan és nyíltan hangoztatni. A magyar bérbeadó meg nem érti, hogy mit akadémkoskodik itt neki a hülye taljánja, és miért nem képes a bank zsebbe fizetni.

zetet, a közbeszerzési szabályok módosítását, a képviselői fizetések rendezését, hogy csak a triális hiányosságokat említsük.

„Ágazatokban kellene gondolkodni – állítja az EVOSZ vezetője, aki civilben a Magyar Építő Zrt. (MÉRT) elnök-vezérigazgatója –, így az építőiparban fel kell számolni a hosszú láncokat.” Tolnay szerint ezt szolgálná a rezióradíj megállapítása: ez egy olyan iránymutató összeg lenne, amely kalkulálna a bér- és járulékköltségekkel, az anyagárakkal, és ami alá nem lehet engedni a vállalkozói díjakat. Érdemes lenne pluszpontokat adni a közbeszerzéseknél azon cégeknek, amelyek magasabb fizetéseket adnak – hogy a bér ne zsebbe menjen – és több alkalmazottjuk van. Feiner Péter szerint erősíteni kell a fogyasztóvédelmet, csökkenteni lehetne a cégek adminisztrációs költségeit, esetleg el kellene gondolkodni a minimálbér adómentességének megszüntetésén – mert amíg adómentes, addig vonzó.

Németh Ferenc, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara elnöke is arról számolt be lapunknak, hogy már a pályázatok nyomott áraiból lehet tudni: abból a pénzből, amit a vagyonöröknek szándékoznak fizetni, közterhekre nem fog jutni. Közbeszerzéseknél nem ritka a 480-500 forintos óradíj, amiből az alvállalkozói lánc végén marad vagy 300 forint, ebből aztán végképp nincs mit levonni. Németh szerint ezen a megbízók felelősségre vo-

nása tudna segíteni, hiszen már ott látszik az adócsalás. Az APEH szokott is ezzel a bíróságon érvelni – érdekes módon csak akkor, ha magáncég a megbízó; a megrendelések felét adó állami, önkormányzati szféra esetében valamiért nem. A kamara is szeretne egy rögzített, 850-900 forintos óránkénti minimáldíjat elérni, de ebben a Gazdasági Versenyhivatal nem partner. „Szerintük ez versenykorlátozás, és ha a piac úgy akarja, akkor ingyen is lehet dolgozni” – mondja az elnök. Az árak letörésében szerepet játszik a túlkínálat is, hiszen a munkaügyi központok ontják a vagyonörre átképzett munkanélkülieket, ami a képző cégeknek persze jó üzlet. Olajozottan működik a szervezett lopás is: a megrendelő kifizeti a bruttó ellenértéket, majd az alvállalkozói hálóban

valahol eltűnik

az áfa. „Százszámra, hetente alapítanak olyan vagyonvédelmi cégeket, amelyek fél év után bedőlnek. Van olyan tulajdonos, akinek a 80 cégből 50 ellen végrehajtás van folyamatban, mégis kap új adószámot. Amikor eltűntetik a céget, sokszor a vagyonöröknek sem fizetik ki az utolsó két-három hónapot” – mondja Németh Ferenc, aki szerint persze szükség volna járulékcsoökkentésre is, de az a fenti problémákkal szemben önmagában mit sem érne.

Meglepő, hogy a megkeresett vállalatvezetők, ágazati szintű érdekvédők nem feltétlenül követelik első helyen az adók azonnali és átfogó csökkentését. Miként Tolnay fogalmazott: „Hiába csökkentenék a terheit a jelenlegi válság alatt, az így megtakarított pénzből nem vennék fel újabb embereket. Minek, ha nincsenek megrendeléseim?” Persze azt mindnyájan elismerik, hogy adóreformra szükség lenne, mert valóban magas az elvonási szint, a kis- és közepes vállalkozások jelentős része a fennmaradása érdekében „feketéznek”. Am legalább ilyen fontos az adó- és gazdaságpolitika kiszámíthatósága. „Ha a fejlesztési miniszter kialakít egy naptárat, amelyből tudni lehet, hogy februárban vagy júniusban pontosan milyen pályázatokat írnak ki, akkor én is tudok tervezni, és nem bocsátok el embereket” – állítja a MÉRT igazgatója.

A fekete- és szürkegazdaság elleni küzdelemnek, az ágazatokat átfogó fehéritésnek ugyanakkor van egy igen kellemetlen következménye is. László Csaba szerint ha a fekete zóna legalább felét adófizetésre lehetne kényszeríteni, az legalább 10-15 százalékkal növelné az inflációt, hiszen a cégek csak úgy maradhatnának talpon, ha növelnék az árakat. Ezt pedig már valóban csak egy átgondolt, fokozatos adócsökkentéssel lehetne ellensúlyozni.

Mészáros Bálint
M. László Ferenc